

Kontroll (2003)

A mélység és a magasság mára toposszá vált. Alvilág és istenek lakhelye, pokol és mennyország, gonoszság és jóság, sötétség és világosság, zártság és nyitottság. Az ellentétpárokat nagyon nehéz szürke zónába helyezni, viszont egyáltalán nem lehetetlen. A kereszténység a tisztítóúzzal képez átjárást a két véglet között, a keleti vallások a reinkarnációval teremtik meg a lélek mobilitását. Az ember életében a középmezőny a túlélés, a küzdelem, az elviselés, az elfogadás, az elengedés vagy a beletörődés. Valami nagyon hasonló fedezhető fel a *Kontroll* címet viselő, 2003-ban megjelent magyar filmben is.

Az állandó környezet a metróaluljáró vagy éppen a mozgó metró, amely meghatározott időközönként jár fel-alá és szállít individuumokat egyik pontból a másikba. Mindez monotonnak, reménytelennek és kilátástalannak hangzik. És valóban az. Nemcsak a hely, hanem az ábrázolt életvitel is. A főszerepben kalauzok állnak, akik eleve nem részesülnek a társadalom megbecsülésében, fizetésük nem szolgálja az előbbre jutást és a felzárkózást, emellett munkájukban is hátráltatva vannak. Szolgáltatuk olyan, mintha egy permanens vezeklés lenne, amely során rendeltetésszerűen nem léphetnek ki a földalatti lyukból a felszínre.

A film során képet kapunk a magyar társadalomról is. A menetjegy, mint szimbólum reaktívan hat, általa fény derül a különböző attitűdökre és vérmérsékletekre is, kiviláglanak a társadalmi rétegek, az ország megosztó csoportjai, köztük a munkások széles spektruma, a kigyúrt álgazdag, a pénzes- és lumpenproletár, nagyritkán értelmiségiek és a budapestiek széles spektruma. Az utazók egy kavalkádot alkotnak, amely mintegy ellenszélként akadályozza a jegyek meglétének ellenőrzését. A létminimum emiatt nem csupán elkésérítő, hanem aggasztó is, egy tagadhatatlan mélypont.

A *Kontroll* hiperbolákat tartalmaz, kinagyítja a szélsőséges eseteket, de nem minden esetben téved a tömeg megítélésében, tehát mint társadalomkritika megállja a helyét. A szereposztás korrekt, a színjáték viszonylag hiteles, viszont a párbeszédnek olykor hézagokra és hígra sikeredtek. Nem kevés lehetőség adódott a drámaiságra, de a rendező vagy nem élt vele, vagy nem tartotta szükségesnek a kitöltést, és ha nem gerjedtek volna konfliktusok, nagy eséllyel még egyhangúvá is válhatott volna a teória. A produkcióban megjelenő kontraszt felemelővé teszi a történetet – még akkor is, ha indokolatlannak tartottam az abszurd és mágikus elemeket –, ugyanis a szürkeséget ellensúlyozza a fényességet hozó és hordozó egyén, aki mintegy megválthatná az egzisztenciális válságban szenvedő főszereplőt.

Összességében elmondható, hogy a *Kontroll* a magyar valóság egy piciny szeletét tárta fel, és egy kritikát fogalmazott meg arról a társadalomról, amely szereti megüszni és elhalasztani a kötelezettségeket.